

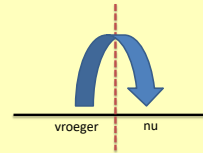
Professionals in de knel

Christien de Jong, psychotherapeut / trainer
Psychologisch Adviesbureau Foelkel en de Jong
Amsterdams Instituut voor Gezins- en Relatietherapie

Koos van der Knaap, acteur

christiendejong@hetnet.nl

Wat is er de afgelopen 20 jaar veranderd in de palliatieve zorg & de onderlinge samenwerking?

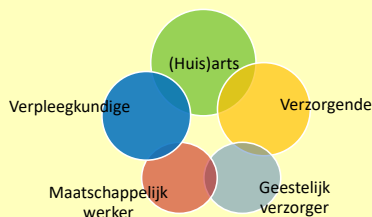
Palliatieve zorg: vroeger en nu (1)

- Meer zorg thuis
- Meer palliatieve behandelmogelijkheden
- Professionalisering PZ: wet -en regelgeving/ richtlijnen/ signaleringsinstrumenten
- Meer inspraak van patiënten /familie
- Wegvallen sociale structuren, individualisering van de maatschappij, weinig rituelen rond afscheid en sterven (Keirse)

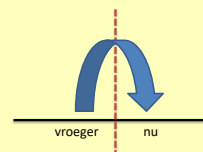
Palliatieve zorg: vroeger en nu (2)

- Toename verpleegkundige expertise
- Meer gelijkwaardigheid in samenwerking arts - verpleegkundige
- Solopraktijken hebben plaats gemaakt voor huisartsenposten / gezondheidscentra met meerdere huisartsen
- Arts als centrale behandelaar naar palliatief *behandelteam*
- ...

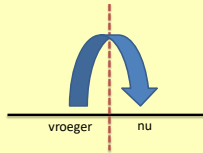
Behandelteam

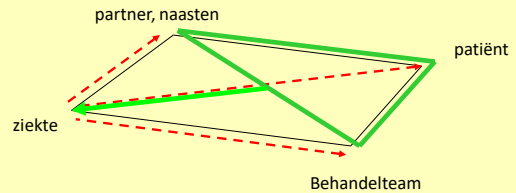
Overgangen:
spanningen / fricties

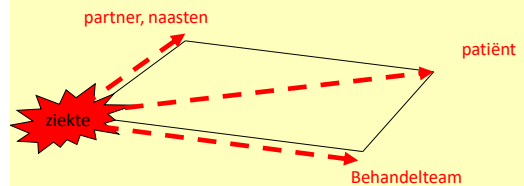
Fricities / spanningen in de samenwerking zijn vaak nuttig voor nieuw evenwicht en groei

Krachtenveld bij hanteerbaarheid van de ziekte

Krachtenveld bij ontregeling door ziekte / symptomen

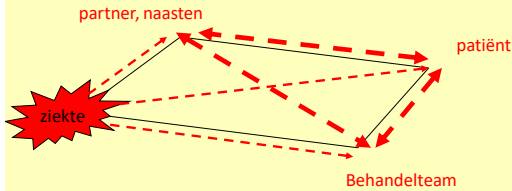
Ontregeling in de palliatieve fase (1)

- (Toenemende) lichamelijke symptomen (zoals pijn, benauwdheid, moeheid, malaise)
- Cognitieve achteruitgang (aandacht, concentratie etc)
- Stemningsklachten
- Angstklachten
- Verstoringen in relaties
 - in eigen steunsysteem
 - met medische hulpverleners

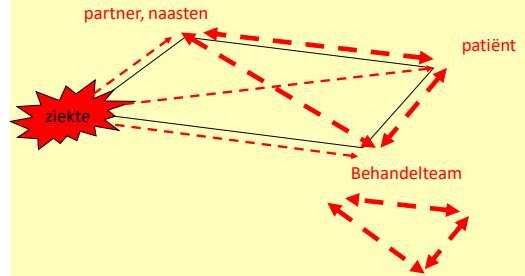
Ontregeling in de palliatieve fase (2)

- Toenemend controleverlies ..
- plus**
- De angst niet in veilige handen te zijn

Krachtenveld bij ontregeling door ziekte / symptomen

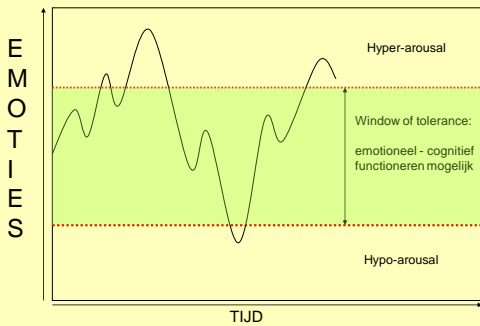

Krachtenveld bij ontregeling door ziekte / symptomen

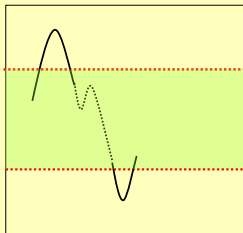
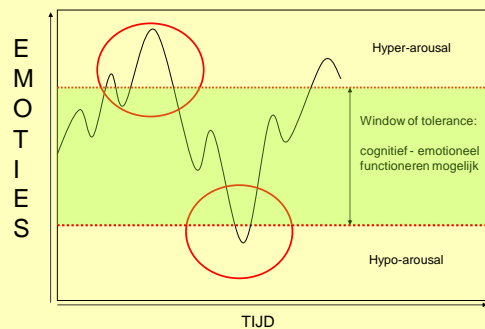
'Window of tolerance'

Ogden & Minton, 2000

'Window of tolerance'

Ogden & Minton, 2000

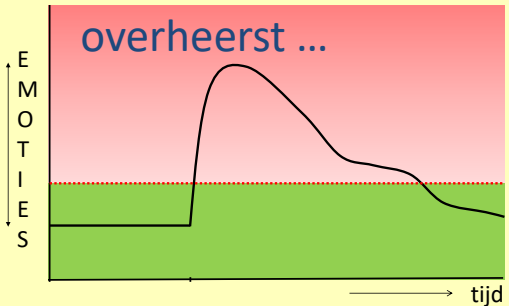

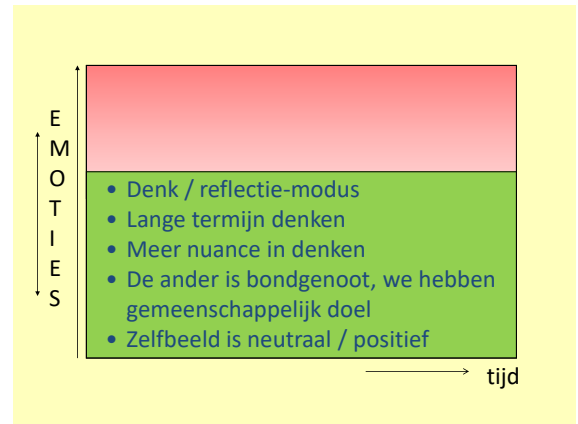
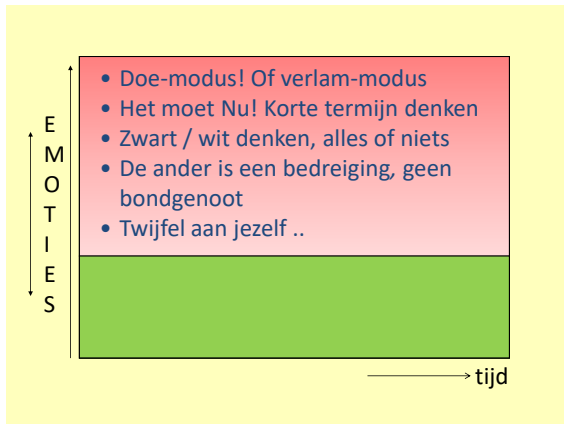
Hyperarousal:
Bottum – Up processing:
(afgeleiden van) vechten, vluchten

Window of Tolerance:
Top - down processing:
cognitief – emotioneel functioneren

Hyporarousal:
Bottum – Up processing:
(afgeleiden van) bevriezen

Emotionele brein overheerst ...

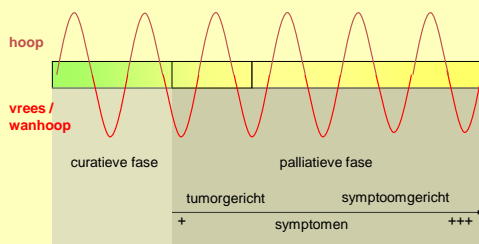
Tips (1)

Buiten het Window of Tolerance: Emotionele punctie

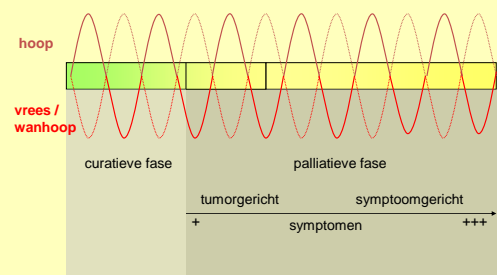
Emotionele punctie

1. Vat samen: feit + gevoel + ?
2. Geef erkenning aan de beleving van de ander
3. Bied zo nodig excuses aan: 'het spijt me dat het zo is gelopen / zo is overgekomen ..'

Hoop en vrees

Hoop en vrees: 'schaken op twee borden tegelijk'

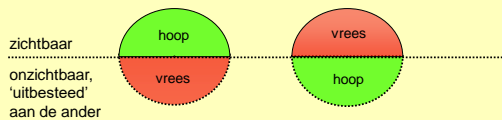

Focus van hoop verschuift

- Lange(re) overleving
- Goede (palliatieve) zorg
- Waardigheid
- Verbondenheid met naasten

We kunnen patiënten helpen het *focus* van hun hoop te verschuiven: wat is voor u belangrijk de komende tijd?

Patiënt en partner / professional: 'verdelen' van hoop en vrees

Drie perspectieven op hoop
Olsman, Willems & Leget (2013)

Realistisch:

Hoop is ..	verwachten
Hoop moet ..	waarheidsgetrouw zijn
Help hoop ..	aan te passen aan realiteit
Rol professional	boodschapper

Functioneel:

Hoop is ..	coping
Hoop moet ..	helpend zijn
Help hoop ..	te versterken
Rol professional	helper

Narratief:

Hoop is ..	zin geven
Hoop moet ..	waardevol zijn
Help hoop ..	betekenis te geven
Rol professional ..	gids

Bespreken hoop en vrees

- Sluit aan en waardeer de voorliggende hoop of vrees van patiënten / hun naasten
- Normaliseer, naast hoop, ook de vrees: 'veel mensen in uw situatie zijn bang voor .. Ze schaken in gedachten op twee borden tegelijk. Hoe is dat bij u?' Valideer elke reactie als een begrijpelijke reactie op de abnormale situatie
- Exploreer wat voor de patiënt de komende tijd belangrijk is (help het focus van hoop te verschuiven)
- Help vrees en hoop te verwoorden in een *wens* t.a.v. het behandelteam /naasten: 'dus voor u is het belangrijk dat we samen kijken hoe..'
- Maak duidelijk wat het behandelteam kan betekenen

Tips (2)

Hoop en vrees als een wens: 'Dus voor u is het belangrijk dat u samen met .. / we samen ...'

Voorbeelden (1)

- Patiënt: 'ik ben zo bang dat ik benauwd wordt ..'

'Dus voor u is het belangrijk dat ..'

Voorbeelden (2)

- Patiënt: 'ik ben zo bang dat ik benauwd wordt ..'

'Dus voor u is het belangrijk, dat we samen kijken hoe we de benauwdheid zo goed mogelijk kunnen tegengaan ..'

Voorbeelden (3)

- Partner: 'als mijn man naar huis komt, dat kan ik niet aan hoor ..!'

'Dus voor u is het belangrijk dat ...'

Voorbeelden (4)

- Partner: 'als mijn man naar huis komt, dat kan ik niet aan hoor ..!'

'Dus voor u is het belangrijk dat we samen kijken of uw man naar huis kan en, als dat zo is, hoe we het dan zo kunnen organiseren, dat het u niet boven het hoofd groeit.. '

Voorbeelden (5)

- Patiënt: 'Nou dokter, ik laat me niet kisten hoor! Ik ga voor elke behandeling, al moet ik ervoor naar Amerika!'

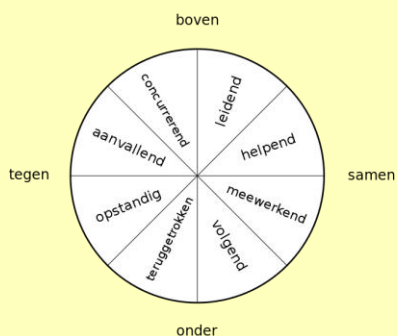
'Dus voor u is het belangrijk, dat .. '

Voorbeelden (6)

- Patiënt: 'Nou dokter, ik laat me niet kisten hoor! Ik ga voor elke behandeling, al moet ik ervoor naar Amerika!'

'Dus voor u is het belangrijk, dat u elke kans aangrijpt en daar hebt u alles voor over. Wat kan ik hierin voor u betekenen?'

Roos van Leary

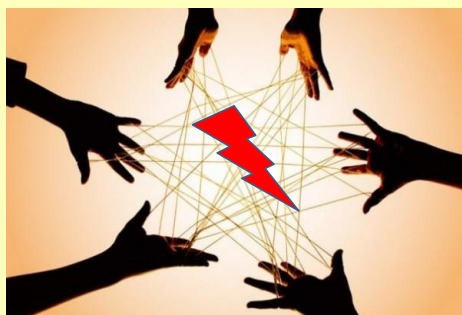
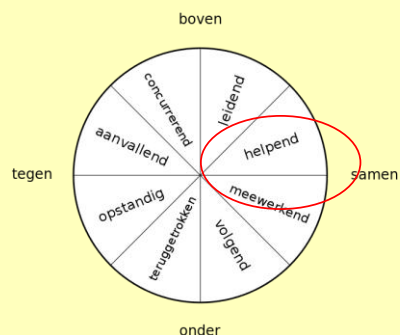
Roos van Leary: regels

- Tegen-gedrag lokt tegen-gedrag uit
- Samen-gedrag lokt samen-gedrag uit
- Boven-gedrag lokt onder-gedrag uit
- Onder-gedrag lokt boven-gedrag uit

Tips (3)

Kies bij voorkeur voor een samen-positie op het verticale midden, die de ander uit zijn loopgraaf haalt.

Roos van Leary

Relatie met behandelteam: ambivalent

Relatie met behandelteam:
ambivalent

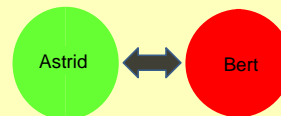
Behandelteam:
Nieuwe verplichte kennissen

Patiënt / familie:
Splitsen van positieve /negatieve gevoelens

Patiënt / familie:
Splitsen van positieve /negatieve gevoelens

Tips (4)

Breuken horen erbij. Blijf bondgenoten in de strijd tegen de ziekte. Help breuken te repareren en het vangnet te herstellen.

Tips samengevat ..

- Spanningen in de samenwerking horen erbij.
- Ontregelingen in het krachtenveld rond de patiënt 'zaaien makkelijk uit' naar de samenwerking.
- Buiten het Window of Tolerance: eerst emotioneel punteren.
- Bespreek hoop en vrees als *wens t.a.v. een ander*
- Roos van Leary: kies in de samenwerking bij voorkeur voor helpend / samen.
- Blijf bondgenoten. Help breuken in het vangnet te herstellen.